

Κατηγορηματική Μετοχή

Η κατηγορηματική μετοχή είναι πάντα άναρθρη. Απαντά σε όλους τους χρόνους που έχουν μετοχή, εξαρτάται πάντα από κάποιο συγκεκριμένο ρήμα και αναφέρεται στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται, προσδίδοντάς του ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα. Δέχεται άρνηση **οὐ** και μεταφράζεται συνήθως με τα «*ότι*», «*που*» + *οριστική* ή με το «*να*» + *υποτακτική*.

Ρήματα εξάρτησης:

Με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται τα ρήματα:

1. *εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω*· η μετοχή σ' αυτήν την περίπτωση έχει θέση κατηγορούμενου, μεταφράζεται ως ρήμα, ενώ η μετάφραση του ρήματος παραλείπεται. π.χ. Τοῦτο ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι (Πιστεύω ότι σίγουρα το γνωρίζετε αυτό.)

2. *δηλός εἰμι* (= είμαι φανερός), *διαβιῶ / διαμένω* (=ζω κάπου μόνιμα), *διάγω / διαγίγνομαι* (=περνάω τον καιρό μου), *οὐ διαλείπω* (=δε σταματώ), *διατελῶ* (=είμαι συνεχώς), *λανθάνω* (=μένω απαρατήρητος), *οἶχομαι* (=έχω φύγει), *τυγχάνω* (= συμβαίνει να είμαι, είμαι), *φαίνομαι / φανερός εἰμι* (= είμαι φανερός), *φθάνω* (= προφταίνω).

Τα ρήματα αυτά μπορεί να αποδοθούν με τροπικό επίρρημα και η κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από αυτά με ρήμα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μερικά από τα ρήματα αυτά έχουν «αποδυναμωθεί» μετά τη σύναψή τους με κατηγορηματική μετοχή, και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό ώστε να εκφράζουν μόνο το δευτερεύον νόημα της πρότασης, ενώ το κύριο να δηλώνεται με τη μετοχή. Συγκεκριμένα :

- *δηλός εἰμι* (=φανερά)
- *διαβιῶ / διαμένω / διαγίγνομαι / διάγω / οὐ διαλείπω / διατελῶ* (=συνεχώς)
- *λανθάνω* (= κρυφά)
- *οἶχομαι* (= γρήγορα, αμέσως)
- *τυγχάνω* (= τυχαία)
- *φαίνομαι / φανερός εἰμι* (= φανερά)
- *φθάνω* (= πρώτα, πρώτος).

π.χ. Ἄλλ' αὐτοὶ φθήσονται τοῦτο **δράσαντες**. (= Ἀλλ' αυτοί πρώτοι θα το κάνουν αυτό.)... Ἦν **φθάσωσι διαφθείραντες** τὸ στράτευμα. (=Αν **προλάβουν να καταστρέψουν** το στράτευμα.)...

Δεν είναι βέβαια απαραίτητο να μεταφράζεται πάντοτε η μετοχή σαν ρήμα και το ρήμα σαν επίρρημα, αλλά εννοείται ότι σε περίπτωση που «βολεύει» καλύτερα, μπορούμε να μεταφράσουμε χρησιμοποιώντας το «να» ή το «ότι» για τη μετάφραση της μετοχής.

3. Ρήματα που σημαίνουν **έναρξη, λήξη, καρτερία, ανοχή, κάματο**, όπως *ἄρχω, ἄρχομαι, ἀπολείπω, ἐπιλείπω* (=αφήνω), *λήγω, παύομαι, ὑπάρχω* (=αρχίζω πρώτος), *ἀνέχομαι, κάμνω* (=κουράζομαι), *καρτερῶ, ὑπομένω...*
π.χ.

Οὗτος ἤρξεν ἀδικῶν ἡμᾶς. (Αυτός άρχισε να μας αδικεί.)

Ἀλλὰ μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐργετῶν. (Μην κουραστείς να ευεργετείς)

Οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος. (Δεν ανέχεται να βοηθιέται.)

Σημείωση: Η κατηγορηματική μετοχή που συντάσσεται με τα παραπάνω ρήματα προσδιορίζει το υποκείμενό τους και μεταφράζεται με το **να + υποτακτική**.

4. Ρήματα που σημαίνουν **αίσθηση, γνώση, μάθηση, μνήμη** και τα **αντίθετά τους**, όπως *ἀγνοῶ, ἀκούω, γιγνώσκω, ἐπίσταμαι, ὁρῶ, περιορῶ* (=αδιαφορώ, επιτρέπω), *μανθάνω, ἐνθυμοῦμαι, μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι* (=ξεχνώ) ...

π.χ.

Ἦκουε τιμώμενος ὑπὸ πάντων. (Μάθαινε ότι όλοι τον εκτιμούσαν.)

Οὐκ ἐπίστασθε θνητοὶ ὄντες; (Δε γνωρίζετε ότι είστε θνητοί;)

Η κατηγορηματική μετοχή που συντάσσεται με τα παραπάνω ρήματα προσδιορίζει άλλοτε το υποκείμενο κι άλλοτε το αντικείμενό τους. Μεταφράζεται ή με το **ότι + οριστική** ή με το **να + υποτακτική**.

5. Ρήματα που σημαίνουν **αγγελία, δείξη, έλεγχο**, όπως *(ἀν)αγγέλω, ἐπιδείκνυμι, δηλῶ, ἀποφαίνω, ἐλέγχω, παρέχω* (=παρουσιάζω), *φαίνω, φαίνομαι...*

π.χ.

Ἐπέδειξα τοῦτον ψευδόμενον. (Απέδειξα ότι αυτός ψεύδεται).

6. Ρήματα που σημαίνουν **ψυχικό πάθος**, όπως *χαίρω, ὀργίζομαι, ἀγαπῶ*=ευχαριστιέμαι, *ἀλγῶ* =πονώ, *ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι* =ντρέπομαι, *μεταμέλομαι* =μετανοώ, *ἄχθομαι* =στενοχωριέμαι, *ἡδομαι* =ευχαριστιέμαι, *λυποῦμαι, τέρπομαι* =ευχαριστιέμαι, *βαρέως φέρω* = στενοχωριέμαι

π.χ.

Ἐχαιρεν ἀκούων ταῦτα. (=Χαιρόταν που άκουγε αυτά.)

Η κατηγορηματική μετοχή που συντάσσεται με τα παραπάνω ρήματα προσδιορίζει το υποκείμενό τους και μεταφράζεται με το **που + οριστική** ή με το **να + υποτακτική**.

Η μετοχή που εξαρτάται από ρήμα ψυχικού πάθους, ενδέχεται να είναι και αιτιολογική. Κατηγορηματική είναι όταν δηλώνει πράξη σύγχρονη προς το ρήμα κι αιτιολογική, όταν δηλώνει πράξη προτερόχρονη προς το ρήμα.

Επίσης, επειδή μετά από ρήματα ψυχικού πάθους ενδέχεται να ακολουθεί και αιτιολογική πρόταση που αρχίζει με το **ὅτι** ή το **εἰ**, η μετοχή που αναφέρεται στο υποκείμενο αυτών των ρημάτων (ή στο αντικείμενό τους) μπορεί να θεωρηθεί και ως αιτιολογική (όταν δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με το ρήμα)

7. Τα ρήματα **εὖ** / **καλῶς** / **δίκαια** / **κακῶς** **ποιῶ**, **χαρίζομαι**, **ἀδικῶ**, **νικῶ**, **περιγίγνομαι** (=υπερτερῶ), **κρατῶ**, **ἡττῶμαι**, **λείπομαι** (=υστερῶ) κ.τ.ό. μεταφράζονται με το «να + υποτακτική», «που» + οριστική» ή «στο να + υποτακτική».

Συντακτικός ρόλος κατηγορηματικής μετοχής

Η κατηγορηματική μετοχή λειτουργεί στο λόγο ως:

α) **Κατηγορούμενο** στο υποκείμενο του συνδετικού ρήματος.

π.χ. Ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον **νευικηκυῖα**.

β) **Κατηγορηματικός προσδιορισμός** στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος. π.χ. Οἱ πολέμιοι ἦσθοντο τὸ ὄρος **ἐχόμενον**.

ΠΡΟΣΟΧΗ:Ορισμένα ρήματα συντάσσονται άλλοτε με κατηγορηματική μετοχή και άλλοτε με απαρέμφατο και έχουν διαφορετική σημασία. Τέτοια ρήματα είναι:

ρήματα	με κατηγορηματική μετοχή	με απαρέμφατο
γιγνώσκω	γνωρίζω, καταλαβαίνω ότι	κρίνω ότι, αποφασίζω να...
δείκνυμι	δηλώνω, αποδεικνύω ότι	διδάσκω ότι, να
δηλῶ	δηλώνω, αποδεικνύω ότι	διδάσκω ότι, να
φαίνομαι	εἶναι φανερό ότι	δίνω την εντύπωση
ἐπίσταμαι	γνωρίζω καλά ότι	γνωρίζω να, είμαι ικανός να
οἶδα	γνωρίζω ότι	ξέρω να...
πυνθάνομαι	πληροφορούμαι εγώ ο ίδιος	πληροφορούμαι από άλλον
μανθάνω	μαθαίνω ότι	μαθαίνω να

Η κατηγορηματική μετοχή ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση μόνο όταν εξαρτάται εξαρτάται από ρήματα που σημαίνουν **αἴσθησις**, **γνώσις**, **μάθησις**, **μνήμη**, **δείξις**, **αγγελία**, **έλεγχος** και μεταφράζεται με το **ὅτι**.